

Mulig oppdeling av Viken/Innspill til kommunenes hørings svar

Notat oppdatert etter møte med gruppeledere og lokallagsledere i Viken Venstre 6. januar 2022

Hovedargumentasjon

Venstre vil at Norge skal ha tre folkevalgte nivåer

Venstre har ønsket en regionreform for å styrke det regionale nivået og overføre mer makt og oppgaver til fylkene. Venstre vil styrke fylkeskommunene og fortsette å kjempe for overføring av mer makt og flere oppgaver til fylkene. Det vil styrke demokratiet og det regionale folkevalgte nivåets legitimitet.

For Venstre er det viktig at beslutninger tas nærmest mulig den det gjelder. De fleste regionale enheter fungerer som statens forlengede arm i etater, direktorater og statlige foretak - byråkratiet. Derfor vil vi ha fylkeskommuner - med politisk styring - som kan overta flere oppgaver som i dag utføres av staten. Vi vil ha fylkeskommuner med solide fagmiljøer som kan gi gode tjenester til innbyggerne, være en støtte for kommunene og utarbeide best mulig beslutningsgrunnlag for oss som folkevalgte. Viken er et slikt fylke. Demokrati dreier seg om fordeling av makt. Vi trenger fylker som kan være en motmakt mot en stadig sterkere stat, og vi som bor i hovedstadens omland, er tjent med å ha et fylke som kan møte Oslo med samme styrke og på samme nivå. Det er også demokrati.

Demokrati er mer enn fysisk avstand til et fylkeshus og antall folkevalgte i fylkestinget. Det handler om arenaer som gir innbyggere anledning til medvirkning og mulighet til å påvirke viktige beslutninger. Det handler om tillit til at våre politikere har best mulig kunnskap om de avgjørelser som skal fattes. Og det handler om de folkevalgtes tyngde for påvirke beslutninger som tas oppover i systemet.

Dersom det nå blir en oppdeling av fylker igjen, vil det svekke fylkeskommunen og svekke den regionale politikens legitimitet. Det vil ikke styrke demokratiet, men vil med stor sannsynlighet føre til at fylkeskommunen på sikt avvikles, noe som vil gi økt sentralisering av makt til staten og statsbyråkratiet.

Venstre vil at Viken skal vise vei.

Venstre ønsker et sterkt Viken for framtida som leverer gode tjenester til innbyggerne og er en sterk utviklingsaktør i Norge og i Europa.

Kommunene i Viken og innbyggerne i Viken har mange felles utfordringer og muligheter som allerede er integrert på mange områder med felles bolig- og arbeidsmarked. 773 000 av Vikens 1 200 000 innbyggere bor i kommuner som grenser til kommuner som tidligere lå i et annet fylke, og 160 000 mennesker krysser daglig tidligere fylkesgrenser på vei til og fra jobb, skole eller fritidsaktiviteter. Når fylkesgrensene er borte er hindre fjernet for å utvikle bedre tjenester for innbyggerne og en sterkere region.

Viken gir mange muligheter, og de må brukes. Deriblant:

- Viken er Norges største skoleeier for videregående skole og har et fantastisk utgangspunkt for å være i front og å være en pådriver og utvikler på alle sider av skolefeltet.
- Viken har en stor andel av Norges nullutslippskjøretøy, plusshus og teknologiske lavutslippsløsninger på mange områder. Vi har kompetansemiljøer og næringsliv med høy kompetanse på ulike sider av det grønne skiftet. Dette gir Viken en unik mulighet til å gå foran som nullutslipp-region i Norge og i Europa.
- Viken omgir Oslofjorden, og det gir en unik mulighet til samordning av alle aktuelle planer og virkemidler for en ren og levende Oslofjord i tett samarbeid med kommunene.
- Viken har sammen med Oslo størstedelen av kollektivreisene i Norge. Dette er et stort ansvar, men gir oss også store muligheter. Her kan Viken, sammen med Oslo, utvikle framtidens sømløse og rimelige kollektivtrafikk i hele regionen, til beste for innbyggerne og miljøet.
- Vikens solide fagmiljøer innen blant annet arbeidet med bærekraftsmål, skole, klima og miljø er ressurser som kommer hele Viken-samfunnet til gode og gir kommunene god støtte og forutsigbarhet.
- Viken er allerede en pioner i helhetlig og målretta arbeid med FNs bærekraftsmål i hele sin virksomhet. En oppdeling av Viken vil både svekke dette arbeidet og forsinke resultatene. Det har vi ikke tid til.

Kostnadene ved å dele opp Viken er store.

Kostnadene ved å opprette Viken har vært kostnader til fremtidig besparelse i kroner og øre, og til bedre tjenester. Kostnader til en oppdeling av Viken vil derimot være kostnader som genererer fremtidig økte kostnader. Engangskostnaden for å dele opp Viken er estimert til 310–440 mill kr. Fylkesrådet legger til grunn at staten dekker denne engangskostnaden. Uavhengig av om staten eller Viken selv dekker hele eller deler av denne kostnaden er det ca 400 mill som heller kunne vært brukt til f.eks bedre skole og mer kollektivtrafikk. Dersom Viken blir delt opp vil to av de tre nye fylkene (Østfold og Buskerud) få betydelige økonomiske utfordringer. De vil måtte kutte i driftsbudsjettet og kan ikke gjøre planlagte investeringer i skoler, kollektivtrafikk og veier, inkl gang- og sykkelveier.

En oppdeling av Viken vil også bety fragmentering av det som nå er bygd om til solide fagmiljøer. Risikoen for å miste mange ansatte og mye kompetanse i prosessen er stor. Rapporten viser at risikoen er særlig stor på samferdsels-feltet og i de mindre fagmiljøene f.eks spesialiserte felt innen klima- og miljø, næringsutvikling og kultur.

Stor ressursbruk på en oppdelingsprosess vil gi forsinkelser og begrensninger i det løpende arbeidet til fylkeskommunen, særlig utviklingsarbeid og arbeid med bærekraftsmålene.

Dette gjelder både det administrative arbeidet og de politiske prosessene. Det politiske arbeidet i fylkestinget vil i praksis settes på vent i nesten to år, ettersom Viken fylkesting ikke vil ha politisk legitimitet til å ta beslutninger med konsekvenser for framtida for tre nye fylker. Det vil gjøre at mange prosesser stanser opp og at f.eks investeringsbeslutninger blir utsatt.

Høring fram til 1.februar

I høringsbrevet er kommunene oppfordret til å svare på fem spørsmål:

1. På hvilken måte kan fylkeskommunen bidra med støtte til din kommune eller organisasjon?
2. Har Viken fylkeskommune som partner for din kommune eller organisasjon styrket eller svekket seg som samarbeidspartner og som bidragsyter til å løse felles problemstillinger?
3. Hva vil konsekvensene for tjenesteyting og samfunnsutvikling være for din kommune eller organisasjon ved en fylkesoppdeling?
4. Hva vil konsekvensene for tjenesteyting og samfunnsutvikling være for din kommune eller organisasjon dersom Viken opprettholdes?
5. Vil Viken fylkeskommune ha potensial til å bidra til at din kommune eller organisasjon får bedre støtte, eller vil et mindre fylke kunne bistå deg/dere på en bedre måte?

Forslag til mulige formuleringer til bruk i kommunestyrets behandling av høringen:

X kommune mener at Viken ikke bør deles opp, men fortsette som ett fylke. X kommune er opptatt av at vi trenger en fylkeskommune som er en fremoverlent utviklingsaktør for hele regionen, og som gir kommunene støtte og forutsigbarhet i sitt arbeid. Det er derfor særlig viktig at arbeidet med de regionale planene og det systematiske arbeidet med FNs bærekraftsmål ikke forsinkes.

X kommune er bekymret for økonomien til de nye fylkene ved en eventuell oppdeling, og frykter at dette går ut over særlig drift og vedlikehold av veier, bygging av gang- og sykkelveier, tilbud i kollektivtrafikken og opprusting og nybygg av skoler. Dette er områder som har store konsekvenser for kommunene.

X kommune mener det er viktig at Viken fylkeskommune, gjennom det regionale planarbeidet, bidrar overfor kommunene med kompetanse og forutsigbarhet for kommunenes arbeid innen blant annet klima og miljø, areal og transport, innovasjon og næringsutvikling, kultur og integrering.

X kommune mener at Viken må ta en ledende rolle som utviklingsaktør når det gjelder videregående skole, sett i lys av fullføringsreformen.

X kommune mener at Viken må heve ambisjonsnivået for den videregående skolen i hele fylket, og vise vei i implementeringen av fullføringsreformen og retten til å fullføre videregående opplæring for alle.

X kommune ønsker å peke på at Viken allerede har skapt forandring som kommunene har tilpasset seg.

X kommune er opptatt av at etableringen av Viken har gitt helt nye muligheter til sømløs kollektivtrafikk i hele Viken, på tvers av tidligere fylkesgrenser, både når det gjelder ruteplanlegging og billettsystem og X kommune har høye forventninger til at dette kommer på plass innen kort tid.

X kommune er opptatt av at man må bruke de mulighetene Viken gir ikke minst når det gjelder styrking og koordinering av arbeidet innen klima og miljø, for eksempel arbeidet med å sikre ren og levende Oslofjord.

X kommune viser til at det er planlagt å bygge nytt fylkeshus i Sandvika og at dette er planlagt finansiert ved salg av lokalene i Galleri Oslo og fylkeshuset i Drammen samt sparte leieinntekter. X kommune understreker at dersom Viken deles opp vil det allikevel være behov for nye lokaler til Akershus fylkeskommune og Buskerud fylkeskommune vil ha betydelige oppgraderingsbehov for fylkeshuset i Drammen.

X kommune har høye forventninger til det pågående arbeidet med nye regionale planer for Viken og hvordan disse kan være støtte for kommunenes arbeid. En ny areal- og mobilitetsplan for hele Viken er viktig for å sikre en balansert utvikling i hele Viken. X kommune legger til grunn at denne utarbeides i tett samarbeid med Oslo, og at hovedprinsipper i gjeldende areal- og transportplan felles med Oslo, som knutepunktutvikling og nullvekstmålet for personbiltrafikken videreføres.

X kommune ønsker ikke å gå tilbake til X fylkeskommune. Vi ønsker heller å være en sentral kommune i Viken enn en utkant i X fylkeskommune.

X kommune mener at fylkene må få overført flere oppgaver og mer ansvar fra staten, og at Viken er godt rustet for dette.